

Ziffer Sándor (1880-1962)

A festő virágoskertje

Olaj, vászon 75x100 cm

Jelezve jobbra lent: Ziffer Sándor 1948

Irodalom:

- Kozma Elza: A mester fiatal maradt. Beszélgetés Ziffer Sándorral. Igazság, 1953. július 31. 3. oldal
- Borghida István: Múteremlátogatás Ziffer Sándornál. Utunk, 1958. november 27. 7. oldal
- Borghida István: Ziffer-anekdóták. Korunk, 1974. 2.sz. 207-214. oldal
- Borghida István: Ziffer Sándor. Bukarest, 1980.
- Incze János: Önarckép. Bukarest, 1982.

1948-ban, a kép készülése idején Ziffer már a 68-ik élet-
évébe lépett, átvészelte a világháborút, megélte a kolónia
széthullását, eltemette feleségét, mégis töretlen lendülettel,
lankadatlan szorgalommal festett tovább. Személyes jelen-
léte egyszerre idézett fel távoli emlékeket, a Hollósy-iskolát,
a nagybányai művésztelep hőskorát, az újíto fiatalok "neós"
mozgalmát, a barátokat, az élő Czóbelt és a halott Tihanyit,
a húszas-harmincas években szabadon korrigáló tanárt, aki-
től Thorma még akkor is féltette a művésztelep plein air na-
turalista szellemiségét - valamint jelentette a művészetnek
elkötelezett, a festői munkálkodás erejében hívő, idős kora
ellenére aktív művész követhető példáját.

Ziffer élete első felében sokfelé járt: a nagybányai művész-
telepet elhagyó Hollósyval Münchenben, Fonyódon és Vaj-
dahunyadon dolgozott, majd Czóbel javaslatára többször
megfordult Párizsban, később a jobb érvényesülés reményé-
ben német feleségével Berlinben élt, hogy az I. világháború
után az eredetileg egrí születésű művész végleg Nagybá-
nyán telepedjen le. Motívumkincse ekkortól látszólag leszű-
kült, hiszen témái Nagybányára és a környező vidékre korlá-
tozódtak, a külföldi inspirációk, a francia fauvizmus és a
német expresszionizmus tanulságai viszont beépülve mű-
vészetébe egyre magabiztosabb és érettebb műveket eredmé-
nyeztek. "Mindig a realizmus híve voltam: összevontam, sti-
lizáltam, a természetesnél erősebb színhatásokra építettem
fel képeimet, de a valóságtól soha nem tértem el. Tömör for-
mákra, kifejező vonalvezetésre, a színek fokozására töre-
kedtem, a képet nem egyszer díszítő felületnek is tekin-
tettem." - vallotta Kozma Elzának 1953-ban.

A festő virágoskertje az utolsó másfél évtized egyik rep-
rezentatív alkotása. A korábbi képeket meghatározó, széles
ecsettel felvitt, kifejezetten plasztikus formákat kedvelő,
zsírosabb festésmód láthatóan fellazult, a felület áttetszőbb

Ziffer Sándor: Önarckép 1944-ből (Kolozsvári Művészeti Múzeum)

A művész egykori kertje (archív fotó)

lett. A Zifferre jellemző színintenzitás megmaradt, ugyanakkor poétikusabb hangulat érvényesül a képen, amely a közéletből kiszoruló művész Zazar-parti műtermének kertjét, számtalanszor megfestett maradék birodalmát ábrázolja.¹ Az erővonalak a középpontból, a kapu árnyékos foltjából futnak szét: a műterem tetőzete, a szomszéd ház tűzfala, a lombok közül kitekintő református templom tornya, a kerti út enyhén meghajló íve teremtik meg a kép alapszerkezetét. A természet pompája, a színek karneválja azonban elborítani látszik a házak részleteit, mint ahogy számos Ziffer-képen mindenfajta tektonikus elem nélkül csupán a növényzet buja vegetációját érzékeljük.² A mű azonos méretű, szintén 1948-ban készült "párdarabja" a *Házterdők*, amelyen viszont az épületek geometrikus rendje uralkodik a zöldes, kékes környezetben (Művészeti Múzeum, Nagybánya). A kert virágainak puha, habos, az erős napfénytől szín-

te olvadékony látványa, az impresszionisztikus felületalakítás a művész titkolt, ám életművében gyakran tettenérhető lírai habitusáról, színelemző készségéről árulkodik. Az ecsetkezelés, a hideg kékkel aláfestett, tobzódó színvilág, a felület nyugtalan vibrálása a 30-as évek súlyosabb tájképeinek közvetlen rokona, a művész gyakran ámulatba ejtő festőiségének kései példánya.

"A kis műteremnek is kék volt a színhangulata - tárta fel Ziffer műhelytitkát a festőtárs Incze János -, a mester palettáján is kék festékből volt a legnagyobb kupac. Mikor új képet kezdett, ezzel kontúrozott, és több képet láttam teljes egészében ultramarinnal megfestve. Ezekre megszáradásuk után ment rá a sárgákkal meg a többi színnel. Az egymást fokozó, kiegészítő színek hatását nagyon változatossá tette az is, hogy a kékre itt-ott lazúrosan, másutt vastagabb rétegben festett rá, néhol hagyta a kéket kikandikálni." Az ismétlődő

Ziffer Sándor: Kertrészlet, 1956 (magántulajdon)

motívumok, a Zazar-menti malmok, a Libamező a református templommal, a zsilipekkel, hidacskákkal tagolt malomárkok, az elmaradhatatlan kertrészletek ugyanazon motívumnak a festő hangulatától és a fényviszonyoktól, az időjárástól és az évszaktól függő variációi, a Ziffer megfestette Nagybánya-képeskönyv újra és újra megcsodálható lapjai. "Legújabb tájképei festőibb felfogásúak a régebbieknél. A nagy, dekoratíven összegzett formák és hideg, kristálytisza színfelületek rendre eltűntek, hogy a természetben adódó színekhez közelebb eső skálának, erőteljes fényárnyék hatásoknak adjanak helyet. Persze ez is csupa felfokozott, sajátosan zifferi élmény. Csupa ragyogó napfény és az eddigi művekhez viszonyítva szokatlanul lágy, lírai festőiség." - állapította meg monográfusa, Borghida István egy 1958-as riportban.³

Kétségtelenül megfigyelhető az a folyamat, hogy miközben megszületnek az idő múlását egyre kíméletlenebbül és kendőzetlenebbül regisztráló önarcképei, a műterméből mind ritkábban kimozduló festő tájképeinek hangütése élete végén sem válik tragikussá, csupán az állandó környezet évszakonkénti ritmusa jelzi a változást. Tájképein a színekkel való játék, a bravúros, néhol már-már rutinos ecsetmozgás mintha valamiféle egyensúlyt akarna teremteni a természet mindig megújuló szépsége és az elmúlás melankóliája, az ecsetet tartó ember és az őt túlélő látvány között.

Sz.Gy.

Jegyzetek:

¹ A Zifferrel foglalkozó irodalomban számos variáció reprodukciója található: pl. Borghida István: Ziffer Sándor. *Igaz Szó*, 1972/11.sz. *Kertben*, 1936 (színes tábla.); Vasile Drăgut-Dan Grigorescu etc.: *A román festőművészet képcsarnoka*. Bukarest, 1973. *A művész kertje*, 1960. (színes tábla.); Borghida István: Ziffer Sándor. Bukarest, 1980. 54.sz. *A művész kertje*, 1959. Olaj, vászon 75 x 100 cm., 55.sz. *A művész kertje*, 1960. Olaj, vászon 74,5 x 100 cm. Legutóbb: Ziffer Sándor (1880-1962) kiállítás. Magángyűjtők Galériája, kiállítási katalógus, 1998 június 15-július 4. Téves címadással: 11.sz. *Templomkertben*, 1936., 17.sz. *Téli napfény - Pénzverde*, 1947.

² Egy 1930-as évek második feléből származó, a fák sűrűjében ábrázolt kétalakos kertrészlet szerepelt a művész 1957-es gyűjteményes kiállításán. Sándor Ziffer. *Expositia retrospectivă*. Muzeul Regional Baia Mare, 1957 május. 37.sz. *Kertben*. Olaj, vászon 70x100 cm, jelezve jobbra lent: Ziffer Sándor. További képek a kiállításról: 68.sz. *Részlet az udvaromból*. Olaj, vászon 65x60 cm, jelezve jobbra lent: Ziffer Sándor, 74. sz. *Részlet a kertemből*. Olaj, vászon 77x62 cm, jelezve jobbra lent: Ziffer S., 75.sz. *Kertrészlet*. Olaj, vászon 55x68 cm, jelezve jobbra lent: Ziffer Sándor.

³ Borghida István: *Műteremlátogatás Ziffer Sándornál*. Utunk, 1958. november 27. 7. oldal. A cikk az *Önarckép* (1958), a *Nagybányai részlet* c. festmények mellett egy kertrészletet reprodukál *Házam tája* címmel.